

GYVIEJI ARCHYVAI

Rasti ir atpažinti 11-os partizanų ir jų rėmėjų palaikai

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras praneša, kad pavyko surasti ir atpažinti 11-os ginkluoto pasipriešinimo dalyvių ir jų rėmėjų palaikus

Vilniaus Našlaičių kapinėse rasti ir identifikuoti du veidiniai okupantų mirties bausmė nubaustų ir sušaudytų partizanų palaikai: 33 metų Vytauto apygardos Lokio rinktinės Sartų rajono štabo viršininkas Vytautas Miškinis-Viesulas (sušaudytas 1962 m.) ir 35 metų Priskėlimo apygardos štabo aprūpinimo skyriaus viršininkas Pranciškus Prusaitis-Lapė – paskutinis mirties bausmė nubaustas partizanas (sušaudytas 1963 m.).

2019 m. Druskininkų savivaldybės Leipalingio kapinėse reekshumuoti 34 partizanų palaikai, iš kurių jau atpažinti 7 partizanų ir 2 rėmėjų palaikai, dar 3 asmenų palaikai baigiami identifikuoti.

Leipalingyje atpažinti 16 metų amžiaus rėmėjas Alfonsas Bubnelis, 18 metų ryšininkas Vytautas Kauzonas, Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Vytenio tėvūnijos vadas 39 metų Petras Vilkelis-Barzdukas, Vytenio tėvūnijos partizanai: 21 metų Juozas Barkauskas-Vėjūnas, 21 metų Petras Žakevičius-Tautmylis, 26 m. VDU Medicinos fakulteto studentas Antanas Šerkšnas-Bijūnas, 31 m. Bolius Sotnikas-Milžinas, taip pat Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Juozapavičiaus tėvūnijos partizanai: 19 metų Petras Videika-Klevas ir 25 m. Vladas Amšiejus-Neris.

Visi šie laisvės kovų dalyviai žuvo Leipalingio valsčiuje.

Keturi iš jų žuvo 1949 m. kovo 9 dieną, kai okupantai apatiko Norkūnų kaime esantį bunkerį (žuvo partizanai Bolius Sotnikas-Milžinas ir Juozas Barkauskas-Vėjūnas) ir Smališkės kaime, Onos Paliutienės namuose, esantį bunkerį (iš čia žuvusių atpažinti partizanai Petras Vilkelis-Barzdukas ir Petras Žakevičius-Tautmylis). Iš stipriai sudarkytų palaikų galima daryti prielaidą, kad MGB-istai į O. Paliutienės namuose esantį bunkerį buvo įmetę granatą.

1949 m. lapkričio 14 d. agentui smogikui suorganizavus fiktyvų susirinkimą, Panaros pamiškėje žuvo partizanai Vladas Amšiejus-Neris ir Petras Videika-Klevas bei du ryšininkai, iš kurių atpažintas Vytautas Kauzonas.

Partizanas Antanas Šerkšnas-Bijūnas žuvo 1947 m. per čekistų surengtą pasala Dulgininkų ir Valančiūnų kaimų sandūroje.

Jauniausio rasto pasipriešinimo dalyvio 16-ečio Alfonso Bubnelio palaikus čekistai buvo užkasę Leipalingio NKVD būstinės kieme.

1991 m. Leipalingio gyventojų iniciatyva iš įvairių miestelių vietų buvo iškasti ir Leipalingio kapinėse palaidoti 34 pokario pasipriešinimo dalyvių palaikai. 2019 m. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro iniciatyva ir užsakymu palaikai buvo reekshumuoti, palaikų ir artimųjų DNR mėginių sugretinimus atliko ir žuvusiųjų tapatybę nustatė Valstybinės teismo medicinos tarnybos vyresnioji ekspertė dr. Jūratė Jankauskienė, antropologinius tyrimus atliko Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedros dr. Justina Kozakaitė.

Ieškodamas partizanų palaikų ir remdamasis archyviniais duomenų fragmentais 2017 m. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo (LGGRT) centras taip pat suorganizavo ir koordinavo archeologinius tyrimus Vilniaus Našlaičių kapinėse, kurių metu 2018 m. buvo surasti partizanų Adolfo Ramanausko-Vanago ir Albino Ivanausko-Topolio, 2019 m. – Antano Kraujelio-Siaubūno ir Juozapo Streikaus-Stumbro, 2020 m. – Vytauto Miškinio-Viesulo ir Pranciškaus Prusaičio-Lapės palaikai.

LGGRT centro užsakymu Našlaičių kapinių kompleksinius archeologinius tyrimus vykdė Vilniaus universiteto archeologas dr. Gintautas Vėlius; palaikų paieškas ir atpažinimą Našlaičių kapinėse ir Leipalingyje koordinavo LGGRT centro Memorialinio departamento vyr. patarėjas Eugenijus Peikštenis, istorinius tyrimus vykdė ir artimųjų mėginius surinko vyr. istorikai Rimantas Zagreckas ir Dalius Zygelis.

Šiais metais Našlaičių kapinėse bus tęjami archeologiniai tyrimai, Leipalingyje bus ieškoma dar nerastų palaikų bei identifikuojami jau rasti palaikai.

Trumpos rastų laisvės gynėjų biografijos:

Pranciškus Prusaitis-Lapė
1928–1963

Paskutinis mirties bausmė nubaustas partizanas

Gimė 1928 m. sausio 9 d. Grinkiškio miestelyje (dabar Radviliškio raj.), augo smulkaus ūkininko keturių vaikų šeimoje. Nenorėdamas tarnauti okupacinėje kariuomenėje 1948 m. gegužę įstojo į partizanų gretas – Kudirkos rajono R. Šukio-Jogailos būrį.

1949 m. rugpjūtį dalyvavo Užpelkių kautynėse, po mėne-

sio pateko į okupantų pasala, buvo sužeistas. Po šio įvykio jam buvo suteiktas grandinio laipsnis.

1950 m. rugpjūčio 9 d. buvo paskirtas Jaunučio būrio vadu, dar po metų – Priskėlimo apygardos štabo ryšių įgaliotiniu.

1952 m. vasario 16 d. P. Prusaitis už drąsą kautynėse apdovanotas pirmos rūšies laisvės kovos 3 laipsnio kryžiumi, nuo gegužės mėn. ėjo

Kestučio apygardos Povilo Lukšio rinktinės štabo aprūpinimo skyriaus viršininko pareigas. Dėl išdavystės žuvus rinktinės vadui J. Paliūnui-Rytui, pradėjo slaptystis – tai tęsėsi 10 metų.

1962 m. rugsėjo 25 d. P. Prusaitis-Lapė buvo apsuptas ir areštuotas. Po pusmečio tardymų okupantų teismas jam paskelbė mirties bausmę, o 1963 m. liepos 13 d. Vilniuje, KGB kalėjime, jis buvo sušaudytas.

2001 m. sausio 19 d. jam suteiktas majoro laipsnis, 2004 m. lapkričio 17 d. P. Prusaitis apdovanotas Vyčio kryžiaus ordino Karininko kryžiumi (po mirties).

Plačiau: http://genocid.lt/UserFiles/File/Atmintinos_datos/2021/2021_prusaitis_biog.pdf

Petras Vilkelis-Barzdukas
1910–1949

Gimė 1910 m. sausio 30 d. Kėliavos kaime (Leipalingio vls.), augo ūkininko keturių vaikų šeimoje. Baigė Viktorinos pradinę mokyklą, 1931-32 m. privalomąją karinę tarnybą atliko ulonų pulke, buvo Šaulių sąjungos narys. 1933 m. susituokė ir susilaukė aštuonių vaikų.

1944 m. rudenį įstojo į Puščios partizanų būrį (vėliau – Šarūno rinktinės I būrys).

1945 m. vasario 28 d. dalyvavo Panaros mūšyje (Merkinės vls.), 1945 m. gruodžio 15 d. – garsiajame Adolfo Ramanausko-Vanago vadovaujame Merkinės puolime.

1946 m. balandžio 16 d. Apygardos vado J. Vitkaus-Kazimieraičio apdovanotas juostele už drąsą ir uolumą. Nuo 1947 m. spalio mėn. Šarūno rinktinės Vytenio grupės (vėliau tėvūnija) I būrio vadas. 1948 m. gegužės mėn. tapo Šarūno rinktinės Vytenio grupės (tėvūnijos) vadu, rugpjūčio 15 d. jam suteiktas jaunesniojo puskarininkio laipsnis.

Žuvo 1949 m. kovo 9 d. Onos Paliutienės sodyboje Smališkės kaime (Leipalingio vls.) įrengtame bunkeryje kartu su trimis bendražygiais priešindamas okupantams.

1999 m. gegužės 20 d. Petriui Vilkeleui-Barzdukiui suteiktas kapitono laipsnis (po mirties).

Plačiau: http://genocid.lt/UserFiles/File/Atmintinos_datos/2021/2021_vilkelis_biog.pdf

Vytautas Kazimieras Miškinis-Viesulas
1928–1962

Gimė 1928 m. lapkričio 3 d. Zarasų apskrities Salako valsčiaus Trinkuškių kaime. Mokydamasis Salako gimnazijoje priklausė pagrindinei Salako miestelio jaunimo organizacijai, nuo 1947 m. palaikė ryšius su Vytauto apygardos Lokio rinktinės Erškėčio kuopos partizanais. 1948 m. nuginklavo sovietinį aktyvistą ir įstojo į partizanų Laisvės būrį.

Nuo 1950 m. gegužės Vytauto apygardos Lokio rinktinės

Petras Žakevičius-Tautmylis
1928–1949

Gimė Gryckavo kaime (Kapčiamiesčio vls.), augo siuvėjo vienuolikos vaikų šeimoje. Kapčiamiesčio progimnazijoje baigė šešias klases. 1947 m. kovo mėnesį pradėtas sekti SSRS MGB, įtarus esant Kapčiamiesčio progimnazijoje veikusių Lietuvos laisvės kovotojų organizacijos nariu.

Partizanų tapo 1948 metais gegužės mėnesį, po to, kai šeimą ištremė dėl ryšių su partizanais. Buvo Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Vytenio tėvūnijos partizanas.

Žuvo 1949 m. kovo 9 d. Smališkių kaime, bunkeryje kartu su tuometiniu tėvūnijos vadu Petru Vilkeleui-Barzdukiu.

Juozas Barkauskas-Vėjūnas
1928–1949

Gimė Kapčiamiesčio kaime, augo pasienio policininko šeimoje. Kapčiamiesčio gimnazijoje baigė 10 klasių. Lietuvą okupavus SSRS kariuomenei, tėvas už darbą Kapčiamiesčio valsčiaus viršaičiu bei priklausymą tautininkų partijai 1945 m. buvo nuteistas 15 metų katorgos su viso turto konfiskavimu. Juozas buvo priglautas gyventi pas gimines ir su kitais gimnazistais įsitraukė į pagrindinę veiklą.

Pradėjus grėsti suėmimui 1948 m. rudenį įstojo į partizanų būrį, vadovaujama Felikso Jarmalavičiaus-Kielės (Dainavos apygardos Šarūno rinktinė Vytenio tėvūnija).

Žuvo 1949 m. kovo 9 d. bunkeryje Norkūnų kaime (Leipalingio vls.) su B. Sotniku-Milžinu.

Bus daugiau

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras